

Dette kæbeben blev fundet i hulen Misliya i Israel. Tænderne er karakteristiske for *Homo sapiens* i perioden for omtrent 185.000 år siden og minder ikke om de andre sandsynlige kandidater, neanderthalere og *Homo erectus*. (Foto: Gerhard Weber, University of Vienna)

Denne kæbe betyder, at menneskets historie skal skrives om

Mennesker vandrede ud af Afrika op mod 100.000 år før antaget, viser et fund i en hule ved Haifa. Det kan pille fundamentalt ved forståelsen af, hvad der driver os.

Det lyder umiddelbart som en god fortælling. Et filmmanuskript, næsten.

En dag for små 100.000 år siden brød en gruppe særlig stærke og ambitiøse tidlige mennesker op fra deres hjem i det nordlige Afrika. De gik mod nord og øst, ud mod nye horisonter, ud af Afrika. De havde en hel verden at erobre.

Projektet lykkedes. Den lille klan kom til Asien, og dens stædighed bar frugt: De kommende tusinder af år blev til én lang heroisk opdagelsesrejse, hvor *Homo sapiens* undervejs mødte og besejrede mere inferiøre homininer som neandertalere og *Homo erectus*.

Groft fortalt har det i årtier været den dominerende fortælling om, hvordan menneskeheden spredte sig i hele verden. Men den fortælling har fået et hårdt slag med fundet af et delvist bevaret kæbeben i en hule i Misliya i det nordlige Israel.

Hulen i Haifa

For kæbebenet, der efter videnskabens bedste overbevisning stammer fra en Homo sapiens, er ifølge en artikel i videnskabstidsskriftet [Science](#) mellem 177.000 og 194.000 år gammelt.

Knoglen er dermed det ældste stykke af et menneske, der nogensinde er fundet uden for Afrika - næsten dobbelt så gammelt som det hidtidige ældste fund.

Det er en »fantastisk« nyhed, mener direktøren for Statens Naturhistoriske Museum, evolutionsforskeren Peter C. Kjærgaard. Ikke mindst fordi det tvinger os mennesker til at tænke på vores historie på en helt ny måde.

»Er det et godt fund? Er det en god dag? Ja! Det er det virkelig«, siger han begejstret. »Det er en af de brikker, der har manglet. Hele vores historie de sidste 300.000 år, den skal vi skrive om til en mere realistisk version, og med det her har vi fået en meget vigtig brik«.

Dette er en revolution i den måde, vi forstår evolutionen af vores egen art

Israel Hershkovitz, professor, Tel Aviv Universitet

Nogenlunde samme holdning har lederen af det forskerhold, der udgravede knoglen i Misliya - en bjerghule 12 kilometer syd for havnebyen Haifa og få kilometer fra Middelhavets kyst.

Figur 1 Det er i denne hule 12 kilometer syd for Haifa, at fundet af kæbebenet blev gjort. (Foto: Mina Weinstein-Evron, Haifa Universitet)

»Hvad Misliya fortæller os, er, at moderne mennesker forlod Afrika ikke for 100.000 år siden, men 200.000 år siden«, siger Israel Hershkovitz, der er professor ved Tel Aviv Universitet.

»Dette er en revolution i den måde, vi forstår evolutionen af vores egen art«, fortsætter han.

Myte under angreb

Det kan måske lyde mærkeligt, at det skulle være så epokegørende, om den menneskelige *wanderlust* bragte vores art til Asien lidt før eller lidt senere. Men det har nogle implikationer, der er temmelig fundamentale.

Det er alment antaget, at de fleste moderne mennesker nedstammer fra en gruppe af Homo sapiens, der forlod Afrika for omtrent 60.000 til 70.000 år siden. Men i de seneste år er der gjort en række fund, der rækker ved den antagelse.

Der er blevet gjort fund af Homo sapiens-rester i andre huler i det samme område omkring Haifa, der er mellem 80.000 og 120.000 år gamle. Det blev forklaret ved, at der var tale om enkeltstående forsøg på at klare den udvandring, der først lykkedes endegyldigt for 60-70.000 år siden, fortæller Peter C. Kjærgaard.

»Fordi man ikke har fundet andet, så har man bortforklaret det med, at det må være nogen, der lige præcis nåede over på den anden side, hvor de slog sig ned i huler, og så uddøde de. At det må

Tænderne fra Kina

Mere uforklarligt blev der i 2015 i Kina gjort fund af tandrester, der havde samme alder, omtrent 100.000 år gamle. Tænderne syntes at være fra Homo sapiens. Med det nye fund passer alt meget bedre ind i et samlet billede, siger museumsdirektøren:

Der tegner sig nu en ny fortælling om en art, der opstod i Afrika for omtrent 300.000 år siden - og for omtrent 200.000 år siden, måske før, begyndte at sprede sig til andre kontinenter. Det gik bare ikke altid særlig godt.

I de følgende titusinder af år kan der have været massevis af bølger af migrationer frem og tilbage. Altså lidt af et slag for den heltmodige spredningsmyte og mere en fortælling om lidt tilfældige vandring, udløst af små forandringer i klima og miljø.

Parrede sig med andre arter

Det er ikke blevet bedre af, at forskning fra 2010 og frem til 2016 viste, at Homo sapiens undervejs parrede sig med andre arter som neandertalere.

Det, vi kan se nu, er en historie om et dyr, der opfører sig fuldstændig ligesom alle andre dyr

Peter C. Kjærgaard, direktør, Statens Naturhistoriske Museum

»Det, vi kan se nu, er en historie om et dyr, der opfører sig fuldstændig ligesom alle andre dyr: Man løber derhen, hvor der er muligheder og ressourcer. Det har vore forfædre udnyttet i langt højere grad, end vi hidtil har troet. Nogle af dem er nået helt til Kina, vi ved ikke hvor langt, og nogle af dem har blandet gener med neandertalere allerede for 200.000 år siden«, siger Peter C. Kjærgaard.

Samme holdning har hovedmanden bag fundet, professor Israel Hershkovitz. Han mener, at vi med tiden vil opdage, at Homo sapiens er endnu ældre end de 300.000 år, vi nu kender til.

»Jeg tror ikke på, at der fandtes en enkeltstående stor udvandring fra Afrika. Jeg tror, at over hundredtusinder af år vandrede mennesker ind i og ud af Afrika hele tiden«.

Peter C. Kjærgaard er især begejstret, fordi han tit mistænker os mennesker for at være en temmelig selvforelsket art.

»Det vigtigste budskab i det her er, at vi skal lade være med at tænke vores egen historie som en lineær model, hvor vi suser ud og befolker hele kloden. I stedet har vores forfædre opført sig på samme måde som alle mulige andre arter – vi har pulseret, vores udbredelse er vokset, og så er den skrumpet igen, vokset i andre retninger og skrumpet igen. Fuldstændig som man ser i andre dyre- og plantearter, der er dikteret af udviklingerne i klima og miljø«, siger han.